

REMISSYTTRANDE

Justitiedepartementet

2025-08-28

Dnr 0230/25

Er referens: Ju2025/01007

Tryggare idrottsarrangemang (SOU 2025:46)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade betänkande på remiss och lämnar följande synpunkter.

Tillstyrker förslaget om straffskärpningar i syfte att skärpa synen på vissa överträdelser

Brå har ingen invändning i sak mot de förslag om straffskärpningar som utredningen lämnar i syfte att ge uttryck för en skärpt syn på vissa överträdelser av 5 kap. ordningslagen. Straffskärpningarna signalerar tydligt att man ser allvarligt på exempelvis vissa former av pyroteknik vid idrottsarrangemang och den säkerhetsrisk de innebär. Mot den bakgrunden tillstyrker Brå förslaget.

Uppklaringen behöver bli bättre om straffskärpningarna ska få någon avskräckande effekt

I utredningen uttrycks en uppfattning om att straffskärpningarna, förutom det symbolvärde de ger, även kommer att ha en avskräckande effekt. I denna del vill Brå framhålla att det inte finns något starkt stöd i forskningen om att hårdare straff enskilt har en sådan effekt på brottslighet (se exempelvis Kriminalvårdens genomgång på området i Kort om straffskärpningar, 2021).

Forskningen visar snarare att risken för att bli upptäckt och lagförd har större avskräckande effekt än hur strängt straffet är. I betänkandet redovisas endast anmälningstatistiken för brott mot 5 kap. ordningslagen, men enligt lagföringsstatistiken så resulterade drygt 8 procent av de anmälda brotten 2021-2023 i lagföring. För att öka möjligheten att uppnå en avskräckande effekt behöver det således vidtas åtgärder för att förbättra uppkylaringen av brotten. En sådan åtgärd kan visserligen vara den möjlighet att använda straffprocessuella tvångsmedel som ges i och med straffskärpningarna, men för att öka uppkylaringen kommer det sannolikt behövas ännu fler utredningsförstärkande åtgärder och Brå hade gärna sett att utredningen gått djupare i denna fråga.

Tillstyrker förslagen som syftar till att få en effektivare tillträdesförbudslagstiftning

Det finns visst stöd i forskningen för att brottslighet på individnivå kan minska till följd av inkapacitering genom att individen fysiskt hindras från att begå nya brott (se exempelvis Kriminalvårdens genomgång på området i Kort om straffskärpningar, 2021). Förutsatt att man lyckas förbättra uppkylaringen av brott vid idrottsarrangemang så kan straffskärpningarna få en viss ökad inkapaciteringseffekt. När det gäller ordningsstörningar i samband med idrottsarrangemang finns dessutom redan ett verktyg i form av tillträdesförbud (som i betänkandet bland annat föreslås utvidgas så att det omfattar fler typer av brott). Förutsatt att tillträdesförbudet efterlevs så borde det rimligtvis ha samma – kanske till och med större – effekt på brottslighet vid idrottsarrangemang och till en betydligt lägre kostnad. Mot bakgrund av detta ser Brå positivt på utredningens förslag att

utvidga tillämpningsområdet för tillträdesförbud, förenkla riskbedömningarna och förlänga maxtiden för tillträdesförbud till fem år (med möjlighet till förlängning av befintligt tillträdesförbud med upp till fem år i taget) samt kriminalisera försök till brott mot tillträdesförbudslagen. Brå tillstyrker dessa förslag.

Tillstyrker förslaget om att införa osjälvtändiga former av brott mot förbudet att inneha och använda pyroteknik

Utredningen tar upp att det kan vara förenat med svårigheter för polis eller ordningsvakter – och även framstå som oproportionerligt riskfyllt – att ingripa när brott sker inne på en välfylld ståplatsläktare. Brå delar den bedömningen och instämmer i att det därför behövs tydligare rättsliga förutsättningar att ingripa i ett tidigare skede. Brå tillstyrker därför förslaget att kriminalisera försök, förberedelse och stämpling till brott mot förbudet att utan tillstånd inneha eller använda pyroteknik vid idrottsarrangemang.

Personuppgiftsbehandling för att främja ordning och säkerhet vid idrottsarrangemang

Brå tillstyrker förslaget om en lag gällande idrottsorganisationers behandling av personuppgifter i syfte att främja ordning och säkerhet vid idrottsarrangemang. Det är positivt att förslaget möjliggör, underlättar och tydliggör personuppgiftsbehandling i samband med kamerabevakning vid idrottsarrangemang, särskilt när syftet är att upprätthålla ordning och säkerhet. Brå vill därutöver framföra följande synpunkter.

Brå framhåller vikten av att idrottsarrangörer tillämpar ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbetssätt. Det vill säga att lokala problem kartläggs och analyseras, att det sker planering och implementering av åtgärder som riktar sig mot problemen samt utvärdering av resultaten. Kamerabevakning, likt andra brottsförebyggande åtgärder, fungerar under vissa förutsättningar men inte under andra (Brå 2018). Mot denna bakgrund bör kamerabevakning, såväl passiv som aktiv, inte ses som en universallösning, utan integreras som en komponent i ett bredare, kunskapsdrivet brottsförebyggande arbete.

Brå vill framhålla att det kan vara av betydelse att det tas fram vägledningar rörande kamerabevakning och personuppgiftsbehandling i samband med idrottsevenemang för att underlätta tillämpningen.

Aktörer ansvariga för idrottsarrangemang som bedriver kamerabevakning behöver också ges särskild vägledning i fråga om lagring av kamerainspelningar i tredje land (utanför EU). Detta är viktigt för att minimera risken att inspelat material från svenska arenor lagras i länder som kan tänkas utnyttja informationen på ett sätt som kan utgöra en risk för Sveriges säkerhet.

Lagförslaget avser idrottsorganisationers behandling av personuppgifter i syfte att främja ordning och säkerhet vid idrottsarrangemang. Med idrottsorganisation avses i lagförslaget föreningar och förbund som är anknutna till Sveriges Riksidrottsförbund. Brå tolkar detta som att lagen inte är tillämplig vid exempelvis en fotbollsmatch där två utländska klubbar möts på en svensk arena, vilket innebär olika rättsliga förutsättningar för kamerabevakningens personuppgiftsbehandling av misstänkta gärningspersoner. Brå anser att rimligheten i denna avgränsning bör analyseras vidare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Viktigt att kombinera straffskärpningarna med brottsförebyggande åtgärder

Av kommittédirektivet framgår att utredningen också ska undersöka hur dialogen mellan polis och supporterrörelser kan förbättras i syfte att skapa ett ökat förtroende och bättre samarbete. Det här är en viktig fråga ur ett brottsförebyggande perspektiv eftersom det kan få positiva normativa effekter bland supporterrörelserna. Brå anser emellertid att utredningen inte går tillräckligt djupt i resonemangen om hur denna dialog kan förbättras.

En annan viktig aspekt som Brå vill lyfta – kopplat till det brottsförebyggande arbetet – är den individbaserade inriktning som utredningens arbete vilar på. Utredningens uppfattning är att det bland idrottsklubbar och företrädare för supporterorganisationerna finns en bredare acceptans för en individbaserad inriktning än åtgärder som drabbar kollektivet. Straffskärpningarna och utvidgningarna som föreslås av utredningen ligger därför i linje med den nuvarande strategin att rikta de brottsbekämpande och brottsförebyggande åtgärder som är av repressiv karaktär mot individer som begår eller kan tänkas begå brott vid ett idrottsarrangemang, och därmed undvika åtgärder som kan uppfattas som kollektiva bestraffningar. Denna inriktning framförs även som ett argument av utredningen för de föreslagna straffskärpningarna.

Brå delar uppfattningen att en individinriktad inriktning är att föredra framför åtgärder som kan uppfattas som kollektiva bestraffningar. Brå noterar emellertid att utredningen i den del av uppdraget som ska överväga och lämna förslag på andra åtgärder än straffrättsliga har en tendens att i vissa fall luta mot åtgärder som kan uppfattas som kollektiva bestraffningar. Mot bakgrund av detta saknar Brå en analys i betänkandet om hur den stärkta kontrollen och repressionen kan komma att påverka samarbetet mellan rättsväsendet, arrangörer och klubbar. Om exempelvis de föreslagna straffskärpningarna inte uppnår avsedd avskräckande effekt (till följd av för låg uppkläring) eller brottsbekämpande effekt (till följd av att polisen av säkerhetsskäl inte på plats kan ingripa mot individerna) kan konsekvensen bli att polisen istället upplöser den offentliga tillställningen. En sådan åtgärd kan sannolikt uppfattas som en kollektiv bestraffning, inte minst mot bakgrund av att straffskärpningarna motiverades med den individbaserade inriktningen.

Detta yttrande avges av generaldirektören Jonas Trolle efter föredragning av enhetschefen Daniel Vesterhav. Vid beredningen deltog även utredaren Dennis Martinsson, Victor Emanuel Mazilu och bitr. enhetschef Charlotta Gustafsson.